

Dokument nr. 8:52

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ulf Leirstein

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ulf Leirstein om å innføre en ny modell for individuell pensjonssparing med skattefradrag (IPS), samt gjeninnføre tidligere regler knyttet til livrente

Til Stortinget

BAKGRUNN

Det norske pensjonssystemet har hatt tre pilarer: Folketrygden, tjenstepensjoner og individuell pensjonssparing. I forbindelse med statsbudsjettet for 2007 ble det foreslått å avvikle skattefordelingen av individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) og livrenter. Under behandlingen ba Stortingets finanskomité om enkelte endringer, og Finansdepartementet ble gitt fullmakt til å gi forskrift om overgangsregler.

Det er fastsatt forskrift om overgangsregler i forbindelse med opphevingen av fradragrett for innskudd til individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) og fortsettelsesforsikring/fortsatt pensjonssparing i henhold til foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Det er videre gjort endringer i skattelovforskrift § 5-41 om individuelle livrenter som følge av opphevingen av formuesskattefritaket for slike livrenter.

I dag er det ca. 630 000 IPA-avtaler og 200 000 livrenteavtaler i Norge. Samlet er det ca. 60 mrd. kroner til forvaltning innen IPA og ca. 40 mrd. kroner til forvaltning på livrenter. Selv om folk med høy inntekt og formue sparer mest, har de fleste av kundene normale inntekter og formuer.

IPA

Fradragsretten for innskudd til individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) og fortsettelses-

forsikringer/fortsatt pensjonssparing ble opphevet fra og med 12. mai 2006. Finansdepartementet har i ettertid fastsatt forskrift om overgangsregler for opphevingen av fradragsretten.

Overgangsreglene gir rettighetshavere etter en IPA-kontrakt rett til å få utbetalt midlene dersom innestående midler på kontrakten utgjorde mindre enn 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) 31. desember 2006, dvs. 94 338 kroner. IPA-kontrakten vil da bli avsluttet. Utbetalingene fra IPA-kontrakter beskattes som pensjonsinntekt. Det innebærer at utbetalingen er skattepliktig som alminnelig inntekt og som personinntekt, men at det betales trygdeavgift etter lav sats.

Videre gir overgangsreglene rettighetshaverne etter pensjonsforsikringsavtaler rett til å inngå ny avtale på tilsvarende vilkår og med rett til samme ytelser som den eksisterende pensjonsforsikringsavtalen uten å gi nye helseopplysninger.

De som vil benytte seg av adgangen til å få utbetalt innestående midler på IPA-kontrakter eller inngå ny avtale på tilsvarende vilkår, må sende skriftlig melding om dette til selskapet innen 31. desember 2010.

Det er gitt tilsvarende overgangsregler for fortsettelsesforsikring/fortsatt pensjonssparing i henhold til foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven.

INDIVIDUELLE LIVRENTER

Formuesskattefritaket for individuelle livrenter ble avvirket fra og med inntektsåret 2007. Samtidig ble reglene om "straffeskatt" som følge av at kunden avbryter en livrentekontrakt for å få tilbake midlene før avtalt tid, opphevet for perioden 1. januar 2007 til 31. desember 2010. På bakgrunn av dette har Finansdepartementet foretatt endringer i Finansdeparte-

mentets skattelovforskrift § 5-41 om individuelle livrenter.

Gjeldende regler for ekstrabeskatning for livrenter som gjenkjøpes før vilkårene til minste forsikringstid i forskriftens § 5-41 1 a er oppfylt, oppheves med virkning fra og med inntektsåret 2007. Den gunstige skattemessige behandlingen av avkastningen fra livrenter tilsier imidlertid en videreføring av ekstrabeskatningen, men på et lavere nivå. Det innføres derfor nye regler for ekstrabeskatning av gjenkjøp før vilkårene til minste forsikringstid er oppfylt. Disse reglene får virkning fra og med inntektsåret 2011. Dette gir dem som i dag har livrenter, en lang overgangsperiode der gjenkjøp av livrenter ikke ekstrabeskattes.

Fra og med 2011 vil gjenkjøp av livrenter før vilkårene til minste forsikringstid er oppfylt, gi et inntektstillegg på 1/8 av gjenkjøpsverdien. Dette er en reduksjon fra dagens regler, der inntektstillegget er satt til 1/4 av gjenkjøpsverdien.

KUNDEANALYSE

Det har hersket en del usikkerhet rundt hvem det er som faktisk benytter seg av de ovennevnte ordnin-

gene. Storebrand Livsforsikring AS har foretatt en grundig analyse av sine kunder basert på tilgang til likningsdata for skatteåret 2004. Selskapet har analysert dagens bestand av livrenter og IPA i Storebrand Livsforsikring AS på alder, kjønn, inntekt og formue. De har tatt ut personer under 20 år og personer hvor de mangler opplysninger om inntekt eller formue i analysene.

Nedenfor følger et sammendrag av Storebrands analyse av egne kunder. Det er også grunn til å minne om at dette selskapet er en stor aktør og har ca. 20 pst. markedsandel på dette området.

a) Hvor mange menn og kvinner sparer i livrente (og IPA)?

- Selskapet har analysert antall avtaler (ikke antall personer)
- Selskapet gir både tall for totalt antall, dvs. de som fortsatt er betalende (terminbetalende), de som er ferdig betalt (engangsbetalte + fullt betalte + de som er under utbetaling) og for antall terminbetalende. Vi antar at terminbetalende gir best uttrykk for det som er solgt den siste tiden.

	Antall totalt	pst. kvinner	Antall terminbetalende	pst. kvinner
Livrenter.....	14 892	46,2 pst.	4 284	40,5 pst.
IPA.....	112 311	31,1 pst.	22 470	33,9 pst.

Hovedfunn

Andelen kvinner er ca. 45 pst. for livrenter og drøyt 30 pst. for IPA. Det er rimelig at menn tegner mer enn kvinner, siden andelen menn i arbeid og med inntekt er høyere enn andelen kvinner. Kjønnfordelingen er på nivå med kjønnfordelingen i andre typer forsikringer (f.eks. risikoforsikringer for død eller uførhet).

b) Inntektsfordeling

- Inntektsfordelingen er basert på likningsdata for 2004 og er basert på netto inntekt
- Analysene av inntekt er gjort pr. person (ikke pr. avtale)
- Personer med ukjent inntekt er tatt ut (6,7 pst. av personene)

	Livrenter		IPA	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Under 250 000.....	6 012	48,8 pst.	39 060	45,5 pst.
250'-500'.....	4 125	33,5 pst.	32 915	38,4 pst.
500'-750'.....	1 054	8,6 pst.	7 325	8,5 pst.
750'-1000'.....	405	3,3 pst.	2 652	3,1 pst.
Over 1 million.....	731	5,9 pst.	3 839	4,5 pst.

For livrenter er gjennomsnittlig (mean) inntekt 445 500 kroner, mens median inntekt er 254 600 kroner.

For IPA er gjennomsnittlig inntekt 437 300 kroner, mens median inntekt er 265 500 kroner.

Hovedfunn

Nesten halvparten av dem som har livrenter eller IPA, har nettoinntekt under 250 000, og over 80 pst. har nettoinntekt under 500 000. Gjennomsnittsinntekten (mean) for personer med livrente eller IPA er på snaut 450 000 kroner. Inntekten er skjevfordelt. Det er vesentlig flere med lavere enn med høyere inn-

tekt, men de med høyere inntekt trekker gjennomsnittet opp. Det betyr at de med høyest inntekt sparer mest, men at de fleste kundene har lavere eller midlere inntekter.

c) Alder

- Analysene av alder er gjort på person, og ikke på avtalenivå
- Selskapet har tatt ut personer under 20 år (som vi antar er barnelivrenter)

	Livrenter		IPA	
	Antall totalt	pst.	Antall totalt	pst.
21-29 år	1 223	8,2 pst.	1 143	1,0 pst.
30-39 år	846	5,7 pst.	5 164	4,6 pst.
40-49 år	1 793	12,0 pst.	11 782	10,5 pst.
50-59 år	3 550	23,8 pst.	28 268	25,2 pst.
Over 60 år	7 480	50,2 pst.	65 954	58,7 pst.

Gjennomsnittsalderen for livrenter er ca. 58 år, mens den er ca. 62 år for IPA.

terminbetalende, og ca. 5 år høyere for dem som er under utbetaling.

Hovedfunn

Gjennomsnittsalderen er som ventet ganske høy (rundt 60 år). Den er ca. 5 år lavere for dem som er

d) Jevnlig sparing

- Analysene er gjort på avtalenivå

	Livrenter		IPA	
	Antall	pst.	Antall	pst.
Terminbetalende	4 284	28,8 pst.	22 470	20,0 pst.
Under utbetaling + fullt betalte	7 249	48,7 pst.	81 447	72,5 pst.
Engangsbetalte	3 359	22,6 pst.	8 394	7,5 pst.

Hovedfunn:

For livrenter er ca. 30 pst. av avtalene terminbetalende og drøyt 20 pst. er engangsbetalte.

For IPA er ca. femteparten terminbetalende.

e) Formuesskatt

- Formuesfordelingen er analysert på likningsdata for 2004 og er basert på skattbar formue
- Analysene er gjort på personnivå
- Selskapet har holdt utenfor personer vi ikke har likningsopplysninger på

	Livrenter		IPA	
	Antall	pst.	Antall	pst.
Under 250 000	4 972	40,3	44 026	51,3 pst.
Totalt	12 327		85 791	

For livrenter er gjennomsnittlig (mean) formue 1 574 900 kroner, mens median formue er 436 800 kroner. For IPA er gjennomsnittlig formue 1 006 100 kroner, mens median formue er 226 900 kroner. Det gjøres oppmerksom på at dette er skattepliktig formue, altså formue uten at sparing i livrente og IPA er regnet med.

ca. 1,6 mill. kroner for livrenter og ca. 1 mill. kroner for IPA. Formuen er skjevfordelt. Det er vesentlig flere med lavere enn med høyere formue, men de med høyere formue trekker gjennomsnittet opp. Det betyr at de med høyest formue sparer mest, men at de fleste kundene har lavere eller moderate formuer.

Hovedfunn

Ca. 40 pst. av dem som har livrenter, har skattbar formue under 250 000 kroner, og drøyt halvparten av dem som har IPA, har skattbar formue på under 250 000 kroner. Gjennomsnittformuen (mean) er på

Konklusjon

Storebrands analyse viser at ca. 45 pst. av dem som sparer i livrenter, er kvinner. Kvinneandelen i IPA er ca. 30 pst.. Gjennomsnittsalderen er høy. Som ventet er det de som har høyest inntekt og formue, som sparer mest i livrenter og IPA. De fleste av dem

som bruker disse produktene, har imidlertid lave eller moderate inntekter eller formuer.

FLEKSIBEL PENSJONSALDER

Regjeringen foreslår, jf. St.meld. nr. 5 (2006-2007) Opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden, at det åpnes for fleksibelt uttak av folketrygdens alderspensjon fra 62 år. Videre har Regjeringen sagt at avtalefestet pensjon (AFP) skal videreføres innenfor et nytt pensjonssystem, men at ordningen må tilpasses endringene i folketrygden.

I dag er om lag 60 pst. av landets yrkesaktive omfattet av AFP-ordningen. Staten dekker 40 pst. av de årlige utgiftene til pensjoner, eksklusivt AFP-tillegget, for 64-, 65- og 66-åringer.

Skal man lykkes med innføring av fleksibel pensjonsalder fra 62 år, er man avhengig av at man får på plass gode og rettfærdige ordninger som gjør at alle har samme mulighet til å spare til sin egen pensjon.

NY INDIVIDUELL PENSJONSSPARING

En ny løsning for individuell pensjonssparing med skattefradrag bør, etter forslagsstillerne syn, ivareta følgende hensyn:

- Det skal fortsatt være skattestimuli ved individuell, langsiktig sparing.
- Ordningen må ivareta dem som ikke har obligatorisk tjenstepensjon (OTP) eller annen tjenstepensjon.
- Det er ønskelig at sparingen også kan foregå som påbygging til tjenstepensjonsordningene. Ordningen bør kunne benyttes til frivillig tilleggssparing til innskuddsbaserte tjenstepensjonsordninger, som for eksempel OTP. Ordningen bør videre være tilpasset dem som har offentlige tjenstepensjonsordninger eller ytelsepensjon.
- Overgangen fra dagens ordning (IPA) til ny ordning bør være så smidig som mulig. Det gjør det enkelt for kundene å videreføre dagens ordninger.
- Det er ønskelig med skattesymmetri, slik at man får samme skatt på utbetalingen som man har skattelette på innbetalingen.

Forslagsstillerne ser for seg følgende løsning:

1. Individuell pensjonssparing med skattefordel (IPS)

Ordningen er ment som spareavtaler med sparing til pensjon. Forslagsstillerne har valgt å kalle det individuell pensjonssparing med skattefordel (IPS).

Viktige egenskaper:

- At alle kan bruke en andel av folketrygdens grunnbeløp (G) til pensjonssparing.
- Det settes en ramme på 1 G. Dagens IPA-grense på 40 000 kroner har stått uforandret siden 1998. G-beløpet er i perioden 1. mai 1997 til 1. mai 2006 økt fra 42 000 til 62 892 kroner. Rammen for sparing i IPA har altså falt fra nesten 1 G til 64 pst. av G.
- Det er viktig at det skattefrie beløpet er knyttet til G, slik at det justeres regelmessig.
- Det skattefrie beløpet bør ikke være knyttet til andel av lønn. Innenfor rammen bør folk kunne velge hvor mye de vil bruke til pensjonssparing.

Sparingen kan skje (1) som i IPA i forsikring, bank og fond, (2) som påbygging til tjenstepensjon (for eksempel som en frivillig, individuell tilleggssparing til OTP), og (3) som fortsettelsesforsikring (for dem som går ut av en kollektiv ordning og ønsker å videreføre pensjonsforsikringen sin individuelt.)

- Det er viktig å understreke at ordningen må innbefatte skattesymmetri. Forslagsstillerne foreslår en løsning hvor det gis 28 pst. skattelette ved innbetaling (som det var ved IPA). Siden pengene er bundet, må det være fritak for formuesskatt og ha utsatt skatt på avkastningen. Hele utbetalingen (oppsparte midler + avkastningen) beskattes med 28 pst.

Forslagsstillerne vil påpeke at det må være frihet til å skru sparingen av og på fra år til år (som IPA). Dette er pensjonssparing, der pengene er låst til det tidspunkt man kan starte med å ta ut pensjon fra folketrygden. Det bør videre være mulig å starte utbetalingene tidligere hvis man blir ufør. Ved dødsfallsutbetaling bør mottaker kunne reinvestere midlene i en IPS for senere utbetaling og beskatning ved pensjonsalder. Særlig bør dette gjelde ved utbetaling av engangsbeløp.

Forslagsstillerne mener videre at sparingen bør kunne skje både i livselskaper, bank og fondsselskaper (som IPA), forutsatt like skatteregler. Regelverket bør lages slik at dagens IPA-avtaler enkelt kan gå inn i den nye løsningen.

Kombinere tjenstepensjon og individuell pensjonssparing

All pensjonssparing er langsiktig. Det er viktig at regelverket er forutsigbart og at endringer som skjer, har bred forankring. Til grunn for forslag til ny modell for opptjening og uttak av alderspensjon og innføringen av obligatorisk tjenstepensjon ligger omfattende utredninger, høringsrunder og et bredt forlik i Stortinget. Derfor kom forslaget om å fjerne skat-

teinsentivene for IPA og livrente som lyn fra klar himmel den 12. mai 2006. Innstrammingen går i motsatt retning av utviklingen ellers i Europa, og gir Norge de strengeste skattereglene for privat pensjonssparing i Europa. Kuttet rammer 830 000 individuelle spareavtaler. Ordningene har vært brukt av mennesker med alminnelig inntekt og formue. 45 pst. av IPA-kundene har en nettoinntekt under 250 000 kroner.

Med de vedtatte innstrammingene har vi et pensjonssystem som utelukkende bygger på kollektive ordninger. Skattefordelene knyttes bare til tjenstepensjonsordningen som gjelder likt for alle ansatte i bedriften. Mulighetene til individuell sparing reduseres. Det er uheldig, for det første fordi mennesker har ulike ønsker og behov når det gjelder pensjonssparing, og for det andre fordi det har en egenverdi at folk engasjerer seg i sin egen pensjon.

2. Gjeninnføre livrente

Livrente dekker et annet behov enn det IPA gjorde. Livrenten er egnet for personer som ønsker å spare større beløp langsiktig, men ikke nødvendigvis helt til pensjonsalderen. Det kan for eksempel være umyndige, hvis man mottar et større engangsbeløp (ved arv, personskadeoppgjør osv.), hvis man ønsker

å spare til førtidspensjon, eller hvis man i en fase i livet tjener ekstra godt, men regner med å trappe ned og ønsker å legge av penger til pensjon.

Forslagsstillerne mener at de tidligere reglene knyttet til livrente bør gjeninnføres.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2007, fremme en sak om ny ordning for privat pensjonssparing med skattefordel som er i tråd med de løsninger som er skissert i dokumentet.

II

Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2007, om å gjeninnføre det regelverket som gjaldt før 1. januar 2007, når det gjelder livrente.

21. mars 2007

